

Gamtos ritmu į Varėną

Smagu, kai kokia nors vietovė turi stiprų identitetą. Varėna yra būtent tokia – tai tikrų tikriausia grybų sostinė, kartais sakoma, kad ne tik Lietuvos, bet ir visos Europos! Nors "grybiškų" akcentų čia begalė - skulptūros, įmantrios pavėsinės ar suoleliai tikrai neleis užsimiršti kokiame krašte lankotės - vis dėlto Dzūkijon verta traukti net ir jei nesate užkietėjęs miško gėrybių rinkėjas. Jei norisi trumpam pabėgti nuo civilizacijos, pasimėgauti tyru pušynų oru, žygiuoti, minti dviratį ir būti tikram, kad miško takeliai dar ilgai nesibaigs – Varėna skirta jums.

Jauno miesto istorija

Į Varėnos geležinkelio stotį kasdien po šešetą kartų vyksta tiesioginiai traukiniai iš Vilniaus, Lentvario, Rūdiškių bei kitų vietovių, esančių ruože Vilnius-Marcinkonys (visus tvarkaraščius, bilietų kainas ir nuolaidas rasite adresu <https://www.traukiniobilietas.lt/>).

Varėnos iš tiesų yra dvi: Senoji Varėna pirmąkart paminėta 1413 m., joje kadaise buvo Vytauto medžioklės dvaras, o naujoji, arba tiesiog Varėna, susikūrė 1862 m. čia atsiradus istoriniam geležinkeliui Peterburgas-Varšuva. Pastaroji yra didesnė. Gyvenvietes skiria apie 5 km atstumas, tad jei keliausite pėsčiomis, pakaks apsiriboti Varėnos miestu, kuris šiek tiek pranoksta savo pirmtakę įdomybių gausa. Gana ilgą laiką dabartinė Varėna tebuvo geležinkelio stotis su keletu gyvenamųjų namų ir cerkve, tačiau augimas įgavo pagreitį tarpukariu, kai tarp Senosios Varėnos ir Varėnos buvo nutraukta „bambagyslė“ – ties gyvenvietes skiriančiu Merkiu tuo metu buvo Lietuvos ir Lenkijos demarkacinė linija, Varėna prie geležinkelio stoties priklausė Lenkijai, o Senoji Varėna – Lietuvai, todėl jos turėjo vystytis atskirai. Kitas didelis augimo etapas miesteliui buvo XX a. 7-8 dešimtmečiuose. Šiandien čia gyvena beveik 10 000 žmonių, o Varėnos rajonas pats didžiausias Lietuvoje, beje, ir miškingiausias.

Keliautoją pasitinka traukinių stotis, puošta pora vitražų, o akylesnis pastebės, kad abipus bėgių išsirikiavę medinukai iš XIX a. pab. su tam laikotarpiui būdinga puošnia medžio pjaustinių puošyba. Šalimais esanti bažnyčia, kitaip nei įprasta, stovi ne ant kalno ir netgi yra savotiškai pasislėpusi tarp medžių ir užspausta nedidelėje trikampėje aikštėje. Medinė Šv. arkangelo Mykolo vardu pavadinta šventykla 1897 m. pirmiausiai statyta kaip cerkvė, tačiau 1919 m. pertvarkyta į katalikų bažnyčią, vėliau plėsta ir naujinta. Ji turi liaudies architektūros bruožų, dėl to stipriai kontrastuoja su pilkšva judrių gatvių aplinka. Ar žinojote, kad Dzūkija ir apskritai Lietuva yra viena iš nedaugelio šalių, išsaugojusių juodosios keramikos amatą? Yra likę vos keletas meistrų, moka paprastą molį paversti juodos spalvos, metalo stiprumo ir gražaus skambesio kūriniiais. Jeigu neteks susipažinti su keramiku asmeniškai, galima užsukti į tautodailės dirbinių saloną, įsikūrusį knygyne visai greta bažnyčios. Čia pat ir centrinė miesto alėja su originaliu laikrodžiu bei nuostabi skulptūra, kuri išlydės keliautoją į gamtą – tai Rūtos ir Nerijaus Kavaliauskų „Jaunasis grybautojas“. Sakoma, kad norintieji gausiai prisirašyti miško gėrybių Varėnos miškuose, pirmiausia turi užsukti pasisveikinti su šiuo jaunuoliu, o tada sėkmė jau garantuota.

Pušynų terapija

Nustebsite, kiek mažai reikia nueiti, kad atrastumėte visišką ramybę. Varėnos mieste yra du pagrindiniai pasivaikščiavimo maršrutai, tačiau labai svarbu paminėti, kad čia augantys pušynai yra erdvūs ir šviesūs, todėl labai paprasta žygiavimą prailginti bet kuria norima kryptimi, be to, vietiniai tarp samanų išmindžioję visą šūsnį takelių, kurie neleis pasiklysti. Pirmasis iš oficialių maršrutų yra 1,6 km ilgio Žiežulio takas, kuris veda link to paties vardo ežero, jame įrengta keletas treniruoklių, paplūdimys, tinka tiek pėstiesiems, tiek dviratininkams (keliukas neasfaltuotas, tačiau patogus). Antrasis, 1,2 km ilgio Dainų slėnio takas veda į tvenkinio apsuptą aikštę, pakelėje informaciniai stendai su augalų ir grybų aprašymais, poilsinės, keliukas kokybiškai išasfaltuotas. Takus puošiančios poilsinės ne bet kokios – jos grybų formos! Netoli Dainų slėnio tako yra Girežerio piliakalnis. Į jį eiti tenka pasikliaujant nuojauta, nes jokių nuorodų nėra, tačiau iš esmės pasiklysti sunku. Šioje kalvoje prie Derežnyčios upelio žmonės kadaise įsirengė stačiašlaitį piliakalnį. Dabar vieną jo skardį skalauja Derežnyčios užtvankos vandenys, o nuo prašalaičių akių kalvą slepia pušų ir kadagių tankmė. Akylesnieji kalvoje vis dar gali įžvelgti senąjį įvažiavimo į piliakalnį griovį. Ši vieta atrodo labai paslaptinai ir, panašu, retas turistai čia užklysta. Bevaikštant Varėnos miškais šio krašto sveičiui į akis kris du dalykai – tai kur ne kur išlendantys smėlynai, kurie vietomis atrodo ne ką prasčiau nei pajūryje, bei, žinoma, grybai. Taip, jų tikrai gausu.

Paslaptys atokiau

Praejo daugiau nei 80 metų nuo bėgių išardymo šiame ruože, tačiau kai kuriuos geležinkelių mylėtojus be galo masina tema „Olita-Orany“ arba tiesiog išnykęs geležinkelis Alytus-Varėna. Ir iš tiesų, ar esate kada pastebėję, kad Alytaus traukinių stotis yra savotiškas geležinkelio akligatvis? Viso to pradžia yra 1894 m., kai carinė Rusija pradeda statyti didžiulį poligoną Varėnos pašonėje prie Glūko ežero. Netrukus tiesiamas ir geležinkelis – atsiranda nauja linija Varėna-Gardinas per Alytų, Šeštokus ir Suvalkus. Nors didžioji dalis darbų atlikta greitai, pilnavertis eismas tarp Varėnos-Alytaus-Šeštokų-Suvalkų-Gardino prasidėjo tik 1899 m. sausį, kai buvo įrengtas sudėtingos konstrukcijos tiltas per Nemuną prie Alytaus. Tarpukariu šiame ruože vyko įnirtingos kovos tarp lietuvių ir lenkų, tačiau galų gale pastariesiems užėmus Varėną, Alytaus geležinkelis tapo atskirtas nuo visos Lietuvos geležinkelių sistemos (kadangi tik vėliau buvo pastatyta geležinkelio jungtis Kazlų Rūda-Šeštokai). Šiaip ne taip eismas ruožu tarpukarinėje Lietuvoje vyko iki 1926, tačiau vėliau jo reikšmė staigiai menko ir jau 1935 m. prasidėjo bėgių ardymo darbai, kurių tikslas buvo perkelti turimus išteklius į Šiaulių-Biržų ruožo platinimą. XXI a. bėgių tarp Alytaus ir Varėnos nė kvapo, tačiau yra išlikę pylimai, sankasos, įspūdingi geltonplyčiai tiltų konstrukcijų, pralaidų likučiai, netgi buvusi „Artilerijos“ geležinkelio stotis (dabar tai vienišas pastatas miško apsupty). Visa tai verta 53 kilometrų ir atskiros dienos ar net dviejų kelionės, tačiau pamatyti to pradžių toli eiti nereikia – ji vos vos šiauriau Varėnoje esančios Alytaus gatvės. Keliautojas eidamas mišku tikrai pastebės aiškiai aplinkoje išskylančią pylimą, o jo pabaigoje atsimuš į 1894 m. statytos akmeninės Derėžnyčios upelio pralaidos po geležinkelio sankasa griuvėsius. Kitas fotografo akies vertas objektas Alytaus g. pašonėje – įspūdingas iš medžių tankmės išskylančias melsvas vandens bokštas. Mėgstantiems tyrinėti pramonines zonas gali patikti ir daugiau Alytaus bei Pramonės gatvių pašonėje esančių užkampių, kuriuose Dzūkijos gamta ir technika susiplaka į vieną įdomų kokteilį.

Čiurlionis - Senojoje

Tikriausiai teko girdėti, kad Mikalojus Konstantinas Čiurlionis gimęs Varėnoje. Šių dienų geografiniais pavadinimais kalbant – Senojoje Varėnoje. Taigi, jeigu jėgų dar yra ir norisi tai pamatyti (o gal derėtų sakyti „pajusti“?), teks nukeliauti keletą kilometrų iki šio kaimo. Žymiajam muzikui ir dailininkui yra skirtas paminklinis akmuo bei nuo transporto žiedo link Druskininkų esančio kelio dešinėje sukurta „Čiurlionio kelio“ alėja, sudaryta iš įvairių jam skirtų skulptūrų. Deja, menininko namas nėra išlikęs. Senojoje Varėnoje dar yra 1991-1994 m. statyta šiuolaikinių formų bažnyčia, keletas paminklų Vytautui ir Lietuvos Nepriklausomybei, senos žydų kapinės, vandens jėgainė. Turint daugiau laiko visada verta pakeliauti po aplinkinius miškus ir kaimus. Informaciją apie lankytinus objektus krašte rasite: <http://www.gamtosritmu.lt>

